

Tételes válaszok a Nemzeti Erőforrás Minisztérium Oktatási Államtitkársága által készített, „Valótlanságok és tények az új köznevelési törvénnyel kapcsolatban” című tájékoztató írásban szereplő állításokra

Készült a Hálózat a Tanszabadságért tagjainak észrevételei alapján 2011. novemberében

A NEFMI Oktatási Államtitkársága készített egy leírást, amely az általa az Országgyűlésnek benyújtott köznevelési törvénytervezetért bírálatokra válaszol. A „kritika kritikája” számos helyen valótlán tényeket állít, felszínes, alapvető szakmai pontatlanságok, önellentmondások jellemzik, és több pontján nem érdemi vitapontokat, hanem inszINUÁLÓ, személyeskedő megjegyzéseket tartalmaz.

A Hálózat a Tanszabadságért alapító tagjai az államtitkárság által írottakat nem hagyhatják szó nélkül. A „kritika kritikájának kritikájában” kitérünk az államtitkárság írásában szereplő pontokra, elemezzük az azokban foglaltakat, bemutatjuk, mely részein található az említett valótlanságok, felszínes megközelítések, szakmai tévedések, ellentmondások, és személyeskedések. Az írományt nem tartjuk méltónak Magyarország kormányához, kérjük a készítőit, hogy kérjenek bocsánatot a pedagógus társadalomtól annak színvonaláért, illetve az érintettektől az inszINUÁCIÓKÉRT.

Minden nap megjelentetünk egy további pontot az elemzésünkkel, sorban, az államtitkárság írása szerint. Őt már megjelent, nézzük a hatodik pontot!

VI.

Az államtitkárság állítása:

„Nem igaz, hogy a tankötelezettségi kor leszállítása fiatalok ezreit löki ki a rendszerből.

Az igazság:

Kevesen tudják, hogy a 2010-es év volt az első olyan esztendő, amikor Magyarországon 18 éves korig volt kötelező iskolába járni. A 2010-ig ugyan a tanköteles korhatár 16 év volt, mégis csaknem az összes 15-19 év közötti fiatal nappali tagozaton tanult, s ez bizonyára a jövőben is így lesz. A tankötelezettségi korhatár csökkentésével a kormány megteremti a tankötelezettség és a szakképzési idő harmóniáját. Lehetőséget ad arra, hogy a tanulás helyett inkább dolgozni kívánó fiatal szakmát tanulva kiléphessen a munka világába. Az általános iskolát végzett, de középfokú iskolába fel nem vett tanulók számára a köznevelési Hídprogramok biztosítanak lehetőséget a tanulás folytatására.

A tanköteles kor leszállítása ellenére, az állam továbbra is biztosítja a térítésmentes továbbtanulás lehetőségét a 16. életévüket betöltött fiatalok számára az érettségi illetve az első szakképesítés megszerzéséig.

Lásd a javaslat 2. § (1) bekezdését az ingyenességről, és a 14. §-t a Hídprogramokról!”

A válaszuk:

Nem egészen csak megfogalmazásbeli probléma, hogy nem 2010 volt az első olyan év, amelyben a 18 éves kor volt a kötelező iskolába járás korhatára. Ez ugyanis a jogszabályok szerint már 1998-ban, és utána mindmáig érvényes volt, minden évben, és azokra vonatkozott, akik 1998. szeptember 1. után kezdték meg tanulmányaikat. Az igaz, hogy 2010-ben lett 18

éves az a korosztály, amelyikbe tartozókra legelőször volt érvényes ez a rendelkezés. Az 1997-ben tanulmányaikat kezdők voltak az utolsók, akiknek még 16 éves korukig volt kötelező maximum iskolába járniuk, ám a közülük 1997-ben hatévesek 2010-ben 19 évesek voltak. Vagyis a 2010-ben 15-19 éves korosztályba tartozók közül már csak nagyon kevesen lehettek, akik 2010-ben nem tanultak semmilyen formában azért, mert ők 16 éves koruk után már elhagyhatták az iskolát. Az államtitkárság érvelése sántít, nincs bizonyító ereje.

Amikor még a csak 16 éves korukig iskolalátogatásra kötelezettek a közoktatásban tanultak, akkor a szakiskola első két évfolyamán tanulók a NAT szerinti, zömmel általános jellegű képzésben vettek részt. Ez némi reményt jelentett arra, hogy egy szakiskolában tanuló gyermek, fiatal elsajátít olyan általános ismereteket, képességeket, amelyek alkalmassá teszik őt arra, hogy a munkaerőpiacon helytálljon (a legfontosabbként: a későbbiek során legyen képes alkalmazkodni, tanulni). Ez a lehetőség most eltűnik szinte teljesen.

Magyarországon az Eurostat adatai szerint a 18-24 éves korosztályban 2010-ben több mint 10% volt azoknak a fiataloknak az aránya, akiknek nem volt semmilyen középfokú végzettségük, és nem is vettek részt oktatásban. Feltételezhető, hogy közöttük nagy többségben lehetnek azok, akik vagy nem fejezték be az általános iskolát, vagy nem tanultak tovább, vagy kihullottak a szakiskolából. Tudjuk, hogy az általános iskolát el nem végzők, plusz a nem továbbtanulók aránya együtt nem éri el az 5%-ot. Vagyis a szakiskolákban egy korosztály 5%-a morzsolódik le, ami a szakiskolában egy évfolyamon tanulóknak 15-20%-a. Az államtitkárság szövegében szereplő állítás tehát ezért is erősen megkérdőjelezhető. Egyébként pedig, ha de facto 18 éves lenne az iskolázási felső korhatár (ahogy az az államtitkárság érvelésében szerepel), akkor miért kellene de jure leszállítani?

Mi várható a tankötelezettség korhatárának leszállításával? Korán kihullanak olyan tanulók is, (vagy el sem kezdik a középfokú tanulmányaikat, mert már az általános iskolában elérik a 16 éves életkort), akik a régi (jelenleg is érvényesülő) rendszerben bent maradtak volna az iskolába járás kötelezősége miatt. Senkinek nincs semmiféle kutatáson alapuló adata arról, hogy kb. mekkora létszámról lehet szó, és hogy azok, akikről szó van, mennyivel lennének gyengébb képzettségűek, mint a régi, őket az iskolában tartó rendszerben. Hatásvizsgálatok elvégzése nélkül egy ilyen döntést meghozni nem szabadna.

További probléma, hogy Magyarország is részese annak a közös, az EU2020 stratégia részét képező európai uniós törekvésnek, hogy a korai iskolaelhagyók aránya az egész EU-t tekintve 10% alá csökkenjen (a megfogalmazott cél elérését szolgáló cselekvésről döntés a Hoffmann Rózsa részvételével lezajlott miniszteri értekezleten született). A tankötelezettség korhatárának leszállítása növelni fogja Magyarországon a korai iskolaelhagyók arányát, ez 10% fölött lesz, tehát mi inkább gátolni fogjuk az európai cél elérését.

De ismét a rossz végén ragadtuk meg a kérdést. A tankötelezettség korhatárának csökkentése melletti érv az, hogy ezzel a kormány „lehetőséget ad arra, hogy a tanulás helyett inkább dolgozni kívánó fiatal szakmát tanulva kiléphessen a munka világába”. Először is, a „szakmát tanulva” kitétel érthetetlen, hiszen arról van szó, hogy a 16 éves fiatal elhagyja az iskolát, vagyis szakmát sem tanul. Másodsor: régóta, sokak által hangoztatott kritika, hogy a 16 éves, semmilyen képzettséggel nem rendelkező fiatal igen kicsi valószínűséggel talál majd magának munkát, és ráadásul nem is rendelkezik majd azokkal a képességekkel, amelyek lehetővé tennék, hogy később e szempontból kedvezőbb helyzetbe kerüljön (nem tud tanulni – egyszerűen fogalmazva). Vajon milyen harmóniáról ír az államtitkárság? Harmóniáról – esetleg – akkor beszélhetnénk, ha a 17. életév lenne a korhatár, és csak azok esetében, akik hat éves korukban kezdik az iskolát, és nem veszítenek közben sem évet. Hogy ezt lássuk, ahhoz csak össze kell adni az iskolakezdés előtt, majd az általános iskolában, valamint a szakiskolában eltöltött évek számát, de akkor nem 16-ot, hanem 17-et kapunk (6 + 8 + 3 = 17).

A kihullók szempontjából az a következmény, hogy gyengén képzett munkaerőt bocsátunk a munka világába. Ez akkor helyes, ha a tudásintenzív ágazatok visszaszorítandók, s ha újra lesznek „örök szakmák” (amelyek esetén több emberöltőn keresztül sem változik a technológia tudásigénye). De nyilván ma nem ez a tendencia, és természetesen nem is ez a kívánatos. „Kiváló” munkanélküliség-növelő eszköz is ez a korhatárcsökkentés.

De a leginkább zavaró az, hogy egy kétségtelenül létező problémát a kormány formális-, és nagyon fontos: esélyegyenlőtlenségeket növelő módon kíván „megoldani”. A valós probléma az, hogy mindenekelőtt a szakiskolákban a tanulók egy része valóban gyenge tanulási motivációkkal rendelkezik (egyébként semmi nem bizonyítja, hogy a szakképzéssel kapcsolatos motivációik erősebbek lennének). Hogy esetleg nagy tömegben vannak ilyen tanulók, az az oktatás kudarca, és fel kell tenni a kérdést, hogy a probléma hogyan lenne megoldható pedagógiai eszközökkel. Itt a sokszoros kudarcokat elszenvedett, számos megaláztatáson átesett tanulókról van szó, akik számára a józan megtérülésszámítás azt mutatja, hogy nekik már nem érdemes befektetniük a saját oktatásukba. Ebbe a helyzetbe nem önhibájából került a legtöbbjük, hanem az oktatási rendszer centrifugáló hatásai következtében, súlyos hátrányokkal küzdőként, diszkriminációs hatásoknak kitéve, úgy, hogy a nevelés nagy többségük esetén képtelen volt a szükségleteikhez alkalmazkodni. Ez azonban azt jelenti, hogy a probléma megoldható lenne a pedagógiai kultúra átalakításával, e tanulók helyzetbe hozásával. Erről kellene, hogy a diskurzus szóljon, és nem értelmetlen korhatárháborút kellene folytatni.

Ha a kérdést tágabb összefüggésekbe ágyazzuk, és az iskolarendszerből való „kilökést” nem pusztán a tankötelezettség korhatárának leszállítása függvényében vizsgáljuk, akkor elmondható, hogy a törvény mai formájában való elfogadásának a méltányosság sérelmét jelentő, az esélyegyenlőtlenséget fokozó hatásai általában is növelhetik a korai iskolaelhagyás arányát. Az esélyegyenlőtlenség problémáit két későbbi pontban tárgyaljuk.